

SÖMÜRGEÇİLİKTEN KÜRESELLEŞMEYE

Noam Chomsky

Ütopya Yayınevi

Çev: N. Erdem Sakıncı

Chomsky, ABD dış politikasını başlangıcından itibaren yönlendiren ilkeleri açıklamaya devam ediyor. Bu ilkelerden ilki üzerine yaptığı tartışma, bu koleksiyonun ve Chomsky'nin diğer siyasi yazılarının en önemli temalarından birini oluşturacak niteliktedir: “İlk başta, ABD dış politikası, karlı yatırımlara açık, ihracat piyasaları ve sermaye transferinin hızla genişlediği ve hammaddelerin ve insan kaynaklarının, ABD şirketleri ve onların yerel ortakları tarafından sömürüldüğü bir **‘açık toplumlar’** dünyasını idare eden ABD merkezli uluslararası bir düzen oluşturma ve devam ettirebilme üzerine inşa edilmiştir. **‘Açık toplumlar’**, terim doğru anlaşılacağı şekilde, ABD ekonomik nüfuz alanına ve siyasi kontrolüne açıktır.

Bu **‘açık toplumlar’**ın genellikle parlamenter demokrasi ile yönetilmesi tercih edilir, ancak bu ikincil öneme sahip bir etmendir. Parlamenter yapılar... ekonomik, sosyal ve ideolojik kurumlar oldukları sürece hoş görülebilirler. Devletin zorlayıcı güçleri, ancak ABD toplumunu da idare edenlerin ihtiyaçlarıyla uyumlu bir biçimde hareket edecek grupların ellerinde toplanmıştır. Eğer bu koşullar sağlanırsa, ABD siyasi liderlerini ABD halkını idealist bir retorikle maskelenen (**‘demokrasinin savunulması’**), fakat aslında daha değişik amaçlar doğrultusunda başlatılan dış maceralarda harekete geçirmeye imkân sağlayacak bir biçimde, ABD elitleri tarafından desteklenen bir grup azınlığın egemenliği mümkün kılan ülkelerde parlamenter yapılar oldukça elverişlidir. Asıl kullanımında, ABD retoriğindeki **‘demokrasi’** terimi, halkın dışarıdan sessizce izlediği, iş çevrelerinin kendi özel mülkiyetlerinin egemenliğini baz alan, elit grupların kontrolündeki devletin yönetimine tekabül etmektedir. Anlaşıldığı gibi, **demokrasi; kamuoyunun onayını almış ve karar organlarının elitlerin elinde olduğu, ABD’deki gibi bir sistemdir.**

Buna müteakiben, sosyal politikadaki halkçı müdahaleler, ciddi bir tehdit olarak değerlendirilir. Böyle bir müdahale, demokrasiye yönelik bir adım olarak değerlendirilemez. Olsa olsa hakkından gelinmesi gereken bir **‘demokrasi krizi’**ne yol açar. Bu sorun hem ABD'nin hem de onun müttefiklerinin tipik bir sorunudur ve halka ilişkiler kampanyalarından, ölüm timlerine, hedef aldığı halka göre değişen ölçütlerle giderilmeye çalışılır...

Tüm bunların üçüncü dünyanın büyük bölümü için anlamı, ABD dış politikasının temel meselesinin, çalma ve sömürme özgürlüğünü garantilemek olduğudur.

Başkan Franklin Delano Roosevelt'in, İkinci Dünya Savaşı sırasında Batılı müttefiklerin savaş çıkarlarını formüle eden ünlü dört özgürlüğü; **Konuşma Özgürlüğü, İbadet Özgürlüğü, Yoksulluktan özgürlük ve Korku'dan özgürlük**'ü telaffuz ettiğinde bunu daha önce "**Beşinci Özgürlük**", olarak tanımlamıştım. Orta Amerika ve Karayiplerin tarihi, -sadece bunlarda değil- bu güzel kelimelerin nasılda **Beşinci Özgürlük**'ün savunulması için yapılan kampanyalar için halkın desteğini kazanma şeklinde anlaşıldığını ortaya çıkarmaktadır." (s. 10-11) (Chomsky, On Power and Ideology, 6-7.)

.. Yalnızca olaylar hakkında düşündüklerimi açıklamaya çalışıyorum. Baktığınızda pek de sevimli bulmayabilirsiniz, gelecek için tahminde bulunmaya çalıştığınızda ise çok çirkin görünebilir. Fakat, asıl düşünülmesi gereken nokta, bunun kaçınılmaz olduğudur. Gelecek değiştirilebilir. Ancak, ne olduğunu anlamaya başlamadığımız sürece hiçbir şeyi değiştiremeyiz. (s 12) (David Barsamian'in Chomsky ile röportajı, The Common Good, Odenian Press, 1998, 158.)

Heinz Dieterich: 1992, Columbus'un, Amerika seyahatinin 500. yıldönümü. Resmî kutlamalarda bu olaydan, "Amerika'nın keşfinin 500. yılı" ve "iki kültürün buluşması" şeklinde söz ediliyor. Bunlar sizce bu olayı anlatmak için uygun ifadeler mi?

Noam Chomsky: İki dünyanın buluşması kuşkusuz söz konusu. Fakat, "**Amerika'nın keşfi**" ifadesi doğru değil; çünkü Amerika, üzerine binlerce yıl önce yerleşenler tarafından zaten keşfedilmişti. 500 yıl önce olan şey, Amerika'nın yabancı bir kültür tarafından işgalidir.

HD: O zaman, yerli halk "fetih" ya da "istila"dan söz ederken doğruyu söylüyordu.

NC: Elbette. Bir insan bir yeri ancak orada kimse yaşamıyorsa keşfedebilir. Eğer Meksika'ya gidecek olsam, herhalde "**Meksika'nın keşfi**" adlı bir makale yazamam.

HD: 1 Ekim 1492 sizce kutlanmalı mı? (Bu tarih, Columbus'un, Amerika'ya ulaştığı gün olarak kabul ediliyor).

NC: Her şeyden önce insanlar bugünü dikkate almalılar. Modern tarihte bunun gibi korkunç sonuçları olan çok az olay var ve bu yüzden çok önemli bir gün. Yalnızca istatistiki veriler açısından bakacak olursak, ki genelde doğruyu söylemezler, fetihten sonra bir buçuk yüzyıl içinde 100 milyon civarında insan yok edilmişti. (s. 18)

Japonya, Batı Avrupa ve ABD'nin uluslararası kapitalist elitlerinin liberal kanadını oluşturan Üç Taraflı komisyon tarafından 1975'te yaptırılmış "**Demokrasinin Krizi**" adlı çok ilginç ve çok samimi bir araştırma var. Çalışmaya göre, kriz, halkın geniş kesimlerinin politize olması anlamına geliyor. Halk çeşitli örgütlenmeler yoluyla hareketleniyor ve siyasi arenaya dahil oluyor. Buna göz yumulmamalı, çünkü **demokrasi, tamamen egemen elitlerin idare ettiği ve halkın pasif ve yumuşak başlı olması gerektiği bir sistem.** Kafalarındaki bu demokrasi fikri, yalnızca yardımsever asillerin ve bazı taleplerde bulunmalarına izin verilmiş bir halk tabakasının yer aldığı feodal sistemi hatırlatıyor. Asiller çok yardımsever oldukları için halkın taleplerine ara sıra razı geliyorlar. Fakat halk daha fazlasını istemeye başlayınca cevap '**hayır**' oluyor; çünkü egemenlere kesinlikle meydan okunamaz.

Uluslararası hukuk ABD'ye uygulanmaz, iktidardakiler mahkûm edilemez. Kanunlar güçsüz insanlara uygulanır. Bu, hukukun; özellikle de uluslararası hukukun doğasında olan bir şey. (s. 43-44)

Başkanlar, genelde devlet gücünü elde etmede çıkarları olan büyük yatırımcı grupların halkın önüne sürdüğü figürler. Bu gruplar, seçildiği zaman yatırımlarını garantiye alacak birisini öne sürüyorlar. İşte bu yüzden başkanlık seçimi kampanyaları bir çeşit Hollywood gösterisine dönüşüyor. Amaç adayı pazarlamak olunca, oy verenler yatırımcı grupların birini veya diğerini seçmeye zorluyorlar. Hatta bu durumu "**başkan satışı**" diye adlandırıyorlar. Böylece Reagan ne söylese halkı kontrol edebiliyor. İster yalvarıyor gibi görünsün ister gülümsesin; ya da başka şekillere girsin... (s. 46)

ABD'nin Latin Amerika tarihi, halkçı hareketleri yok etmek, herhangi bir bağımsızlık hareketini parçalamak ve bölgenin kontrolünü elinde tutmasına yardım edecek baskıcı diktatörlükler kurmak üzerine kuruludur. ABD'nin, modern dünyanın gerçek korku odaklarından biri olmasının ana nedeni de işte budur. (s, 54)

Washington: Dünyanın En Büyük Terörist Hükümeti

Ticaret, ulusal sınırları yok saydığı ve imalatçı da tüm dünyayı bir piyasa olarak gördüğü için, ulusunun bayrağı da onu takip etmek ve ülkelerin kapalı duran kapıları açılmak zorundadır.

Ulusal egemenliğe tecavüz etse bile finansörlerin elde ettiği imtiyazlar, devlet yöneticileri tarafından korunmalıdır. Sömürgeler kesinlikle elde tutulmalı ve yerleşime açılmalıdır. Dünyanın kullanışlı hiçbir köşesi gözden kaçırılmamalıdır. (s. 67-68) (Woodrow Wilson, ABD Başkanı, 1919) (Noam Chomsky'den alıntı, On Power and İdeology, 14)

18. yüzyılın sonunda, ABD her alanda çok önemli bir kalkınma sağladı. Ortada demokrasinin olup olmayacağı ya da olacaksa nasıl olacağı hususunda bir ciddi tartışma vardı ve 1780'ler süresince; devrim sırasında ve devrimden sonra, gerçek ve katılımcı bir demokrasi dönemi yaşandı. İşçiler, köylüler ve zanaatçılar katılımcı sistemin içindeydiler. Yüzyılın sonuna doğru bu kısa dönem kapandı ve hükümet mülk sahipleri hükümetine dönüştü. Anayasa Mahkemesinin ilk başkanı ve aynı zamanda Anayasal Kongre'nin başkanı John Jay, bu durumu çok açık bir dille anlatıyordu; "**ülkenin sahibi kimse, yöneticisi de o olmalıdır**"; ve dediği oldu, **hükümet mülk sahibi beyaz erkeklerden oluşur oldu** ve giderek daha fazla, önemli yatırımcıların malı haline geldi. **Bu adamlar önceleri arazi sahipleriydi, daha sonra şirket sahipleri oldular.** Aynı zamanda, ülke hızla yayılcı bir role büründü; **19. yüzyılın başından itibaren, yerli nüfus hızla göç ettirildi ya da katledildi. İşte bu, gerçek Amerika tarihidir; öğretilmeye çalışılan değil. Herkes biliyor, daha 19. yüzyılın ortasında, Meksika'nın üçte biri gasp edilmişti.** (s. 72)

ABD, bir ülkenin resmi demokrasisinin olup olmadığı önemsemez; önemli olan, ülkenin ABD egemenliğindeki dünya sistemine uyup uymadığıdır. Onun için temel sorun, bir ülkenin soyulmaya ya da yabancıların yatırım yapıp serbestçe sömürmelerine izin verip vermeyeceğidir. Ülke buna izin verdikten sonra, hangi siyasi sistemi benimserse benimsesin ister faşist ister demokratik ister komünist olsun; fark etmez. Fakat bir ülke kaynaklarını kendi halkına yönlendirmeye başlarsa işte zaman o ülkenin yok edilmesi gerekir. (s. 73)

HD: ABD'nin, Nikaragua'daki emelleri neler? Mevcut rejimi yok etmek ve yerine yenisini koymak ya da Libya gibi daimî bir günah keçisine sahip olabilmek için, ülkenin devrimci demokrasiden, (Jakoben modelde) devrimci bir diktatörlüğe dönüşmesine zorlamak ABD için bu kadar kolay mı?

NC: ABD'nin her zaman için tercih edeceği rejim herhalde, Honduras'taki gibi resmi bir demokrasinin olduğu bir rejimdir. Fakat demokrasi, Amerikan siyasi ajandasında çok özel bir anlam taşır, gerçek John Jay'in söylediği gibidir; demokrasi, seçilmiş iş çevrelerinin

yönettiği, halkın tamamen pasif olduğu ve seyircilerin yalnızca egemenlerin kararlarını onaylamasına izin verilmiş bir sistemdir. Halkın katılımını sağlamaya yönelik her hareket tehlikeli görülüyor. Evde ve dışarıda buna asla izin verilmiyor. Dışarıda, ölüm timleri göndererek, içeride ise daha karmaşık tedbirlerle buna izin verilmiyor. (s. 76)

HD: Libya politikasını analiz ederken, ABD'yi bir "gangster devlet" olarak tanımladınız. Acaba bununla neyi kastettiniz?

NC: ABD önde gelen bir terörist devlet. Libya'ya yaptığı hava baskınları terörist saldırılarından yalnızca biri. Bu yılın (1986) ise en önemli terörist saldırısı. **Tek saldırıda, Libya destekli terörizmin son on yıl içinde aldığı canın belki beş misli insan öldürüldü.** Libya'ya uygulanan yaptırımlara bakarsanız ve bunların aynısını ABD'ye uygulayacak olursanız çok ilginç sonuçlarla karşılaşsınız. Libya, ortada sıkı bağlantılar olmamasına rağmen uçakların bombalanmasıyla suçlanıyor; fakat biliyorsunuz **1985 yılında, Ortadoğu'da, ölen insan sayısına göre en kanlı terörist saldırı Beyrut'ta 80 insanın öldüğü araba bombalamasıydı ve saldırı CIA bağlantılı kişiler tarafından düzenlenmişti.** CIA ise, olaya karışmadığını söyleyerek saldırıya karışanları temize çıkartmıştı. Şimdi de ortada Libya'nın, sorumlu gösterildiği olaylara katıldığını kanıtlayan bir delil yok. CIA ve birlikte çalıştığı gruplar yaptıkları bombalamada 80 kişiyi öldürdüler. 1985'te dünyanın en büyük terörist saldırısı ise Air India uçağının bombalanması idi. Bunu yapanlar da muhtemelen ABD'nin güneyinde eğitim görmüş teröristlerdi. Libya'ya uygulanan standartlara uyacak olursak bu olaydan da ABD sorumludur.

Bir de bu gibi küçük çaptaki terörizme değil de El Salvador'daki devlet terörizmi gibi büyük çaptaki terörizme bakalım. **ABD'nin paralı ordusu, son altı yılda ülkede yaklaşık 60.000 insanı katletti.** Aynı şekilde Guatemala'daki paralı ordu da ABD tarafından her zaman desteklendi. Ya da kontralar; dünyanın en önde gelen terörist güçleridir. ABD'nin Küba'ya karşı uyguladığı terörist faaliyetler de bir başka örnek. Kennedy yönetiminden beri, Küba, uluslararası terörizmin en önemli hedefi konumunda ve Nikaragua dahil tüm diğer ülkelerden daha büyük tehdit altında. **Karşımızdaki, dünyanın en büyük terörist gücü.** "Gangster devlet" uygun bir tanımlama olsa gerek.

HD: Peki bu gangster devlet, sizce Nikaragua'da ne yapmaya çalışıyor? Karadan bir müdahale şimdilik söz konusu değil gibi, ancak yakın gelecek için senaryolarınız neler? Bir şeyler yapabilirler mi?

NC: Öyle düşünüyorum. Her şeyden önce, bilinmeli ki, Amerikan yönetici sınıfı, gerçek bir cinnetten geçiyor. Fakat bu bir endişe değil, bir histeri. Başkanın konuşmalarına bir göz atın. Tabii ki neler yazdığını bilmiyordur, fakat onun konuşmalarını yazanlar, fantastik yalanlar üretiyorlar. Naziler ve Stalin dışında tarihsel paralellikte benzerini bulması zor şeyler. George Shultz televizyona çıkıyor ve şöyle diyor; "**Nikaragua bir kanserdir ve yapmamız gereken onu kesip atmaktır**". İşte histeri bu. Nazilerin 1930'ların sonundaki konuşmalarını hatırlatıyor. (s. 77-78)

Devletin kendi vatandaşlarına uyguladığı şiddetin boyutları açısından dünyadaki en özgür ülke belki de ABD'dir. İşlevsel bir demokrasiye dair pek bir işaret olmasa da özgürlükler çok geniş tutulmuştur. Esasen tüm bunlar ülkenin kapitalist karakterini yansıtıyor. **Kapitalist toplumda özgürlük dahil her şey birer metadır ve istediğiniz kadar çok satın alabilirsiniz.** Eğer bir örgüt yöneticisi olursanız, öldürülürsünüz ya da başınıza buna benzer bir şey gelir; fakat görel olarak egemenler içindeyseniz güçlüsünüzdür ve hükümetin gerçek şiddetinden korunursunuz. Bu çok önemli bir gerçek. (s. 81) (ÖZET: Celal Sancar,10.3.2024/ANKARA)